

I. ULUSLARARASI ADBİLİM SEMPOZYUMU BİLDİRİLER KİTABI

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ
Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN

İZMİR-2022

I. ULUSLARARASI ADBİLİM SEMPOZYUMU BİLDİRİLER KİTABI

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ, Doç. Dr. İbrahim ŞAHİN

e-ISBN: 978-605-338-331-4 ISBN: 978-605-338-331-4

Ege Üniversitesi Üst Yayın Komisyonu Toplantı Kararı'nın 08.11.2021 tarih ve 06/20 sayılı kararı ile basılmıştır.

© Bu kitabın tüm yayın hakları Ege Üniversitesi'ne aittir. Kitabın tamamı ya da hiçbir bölümü yazarının önceden yazılı izni olmadan elektronik, optik, mekanik ya da diğer yollarla kaydedilemez, basılamaz, çoğaltılamaz. Ancak kaynak olarak gösterilebilir.

Eserin bilim, dil ve her türlü sorumluluğu yazarına / editörüne aittir.

T.C. Kültür Bakanlığı ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 52149

Yayınlanma Tarihi: Aralık 2021 Baskı Tarihi: Mayıs 2022

Ege Üniversitesi Yayınları

Baskı

Ege Üniversitesi Basım ve Yayınevi

Bornova -İzmir

Tel: 0 232 342 12 52

E-posta: basimveyayinevisbm@mail.ege.edu.tr

Kitap Satış

Ege Üniversitesi Basım ve Yayınevi Şube Müdürlüğü

Merkez Kampüs Bornova-İzmir

Tel: 0 232 311 59 07

E-posta: egekitapsatis@mail.ege.edu.tr

Online Kitap Satış

[https://egeuniversite yayinlari.ege.edu.tr](https://egeuniversitesi yayinlari.ege.edu.tr)

Zeki Kaymaz, İbrahim Şahin

I. ULUSLARARASI ADBİLİM SEMPOZYUMU BİLDİRİLER KİTABI

645 s.; tab., res., şek.; 16,5 x 24 cm

400 dc20 - Dewey

Dil ve dilbilim -- Türk dili -- Adbilim -- Sempozyumlar

Dil ve dilbilim -- Araştırmalar, Türk dili -- Adbilim

Adbilim, Türk dili -- Yeradbilim (toponimi) -- Kişiadbilim (antroponimi) -- Bitkiadbilim (fitonimi) -- Genel adbilim (onomastik)

-- Hayvanadbilim (zoonimi) -- Kökadabilim (etnonimi) -- Eseradabilim (hrematonimi) -- Mitadabilim (mitonimi) --

Zamanadabilim (hrononimi) -- Ürünadabilim (pragmatonimi) -- Uzayadabilim (kozmonimi)

Bu eser, Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası lisansı (CC BY-NC-ND) ile lisanslanmıştır.

Bu lisansla eser alıntı yapmak koşuluyla paylaşılabılır. Ancak kopyalanamaz, dağıtılamaz, değiştirilemez ve ticari amaçla kullanılamaz.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY-NC-ND). Under this license, the text can be shared with the condition of citation. However, it cannot be copied, distributed, modified or used for commercial purposes.

ÇOCUKLARIMIZA AD KOYMADA GÖRÜLEN FARKLI VE YENİ YÖNTEMLER

DIFFERENT AND NEW METHODS OF NAMING OUR CHILDREN

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU*

Özet

Kırk yıldan beri ad bilimi üzerinde çalışıyorum. Bazı sonuçları elde etmek amacıyla adlarımıza çok değişik açılardan yaklaşıma çalıştım. Elde ettiğim sonuçlardan ilki, bu çalışmalara başladığımız günlerde hiç kimsenin çocuklarına ad olarak koymayı aklından bile geçirmediği kelimelerin günümüzde en çok konulan adlar arasında yer alması olmuştur. Bu arada yeni yöntemlerle ortaya konulan bazı adlar da ise anlam aramız söz konusu bile olamıyor. Bu adların bazıları hepimizin görebileceği veya işitebileceği adlar iken bazıları ancak bizlerin dikkatleri sonucunda ortaya konulabilecek adlar olmaktadır. Bazı adlarımız devletin resmî kayıtlarında bile görülememesi işimizin ne kadar dikkat gerektirdiğini işareti olarak kabul edilmelidir. Bir de bazı adların yanlış olarak çevrime sokulması da hem ad bilimi hem de zevkimiz açısından hoş karşılanmamaktadır. Çocuklarımıza ad seçerken geleneğe bağlı olarak ad verme terk edilmemiştir. Ancak yaşadığımız dönemin kurallarına uyularak çocuklarımıza ikinci bir ad daha konulmaktadır. Bu adların sahipleri, geleneğe bağlı olanından daha çok yeni olanlarını kullanmayı tercih etmektedir. Hatta ilerleyen yıllarda geleneğe bağlı bu adlar yargı kararıyla addan çıkarılmaktadır. Dede adıyla birlikte anılan Abdülcelil Eymen adı dedenin ölümünden sonra ad sahibi reşit olunca yargı yoluyla adını teke indirmektedir: Eymen. Bildirimizde bu görüşlerimiz bir düzen çerçevesi içinde örnekleriyle sunulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Ad, yöntem, yenilik, anlamsız, zevk

Abstract

I've been working on name science for forty years. I tried to approach our names from many different angles in order to get some results. The first result I have obtained is this: That the words that nobody even thought of naming their children in the days we started these studies are among the most common names today. In the meantime, we cannot even search for meaning in some names that are introduced with new methods. Some of these names are names that we can all see or hear. However, some of them are names that can only be revealed as a result of our attention. The fact that some names cannot even be seen in the official records of the state should be considered as a sign of how much attention our work requires. Also, the incorrect translation of some names is not welcome, both in terms of name and taste. When choosing a name for our children, it is not abandoned depending on tradition. However, a second name is given to our children in accordance with the rules of the period we live in. The holders of these names prefer to use the newer ones rather than the traditional ones. In the following years, these tradition-bound names are removed from the name by

* Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Emekli Öğretim Üyesi, Konya, saimsakaoglu@hotmail.com

judicial decision. The name of Abdülcélil Eymen, which is mentioned with the name of Dede, reduces his name to a single person through the judiciary after the death of his grandfather, when the name owner becomes adult: Eymen. In our paper, these opinions will be tried to be presented in an orderly framework with examples.

Keywords: Name, method, innovation, meaningless, pleasure

GİRİŞ

Ad bilimi araştırmalarına başlamamızın üzerinden neredeyse 45 yıl geçmiş... Bu arada makaleler yayımladık, bildiriler sunduk, doğrudan konuyla ilgili iki ad bilimi kitabımız yayımlandı; kısacası kendimizi bir tür ad bilimi insanı olarak tanıma ve tanıtmaya başladık. Bunun sonucu olarak da aileler bizden çocuklarına çok farklı adlar ile ilgili listeler vermemizi istemeye başladılar. Sonunda gördük ki adlara eğilmenin başka yönleri de olmalıydı. Biz de bu bildirimizde konuya bu açıdan yaklaşmaya karar verdik. On yıl kadar önce lakaplarla, beş yıl kadar önce de aile içi sevgi sözleriyle ilgili bildirilerimizi sunduğumuz zaman dinleyicilerimizden gelen örneklerle bildirilerimizin örnek kadrosunun oldukça genişlediği görmüştük. Bu konuşmamızdan sonra da böyle olacağına inanıyoruz.

Bu konuşmamızda genel ad koyma türlerinden söz etmeyeceğiz. Konumuz farklı ve yeni yöntemler olacaktır. Bazen bir iki örnekle yetineceğimiz maddelerimizin sayısını artırmamız elbette mümkündür. Ancak bize verilen zamanı da ona göre değerlendirmek zorundayız.

Kırk elli yıl kadar önce üniversitelere giriş sınavlarının sonuçları kocaman ve çok sayfalı kitaplar halinde yayımlanırdı. Orada dikkatimizi çeken adlar arasında; Mehmet, Mustafa, Ahmet ile Fatma, Hatice, Emine en başta gelirdi. Günümüzde en çok konulan adlar ise o günlerin kitapçıklarında hiç ama hiç görülmezdi. İşte birkaç örnek: **Erva, Aleyna, Buğlem, Eslem, Ecrin, Esila, Belinay**, vb. Erkeklerde ise böyle bir zenginlik az da olsa görülmektedir: **Ayaz, Ammar, Eymen, Yasir, Muaz, Andaç, Tuğhan**, vb.

Bu arada dede ve ninelerin adları ikinci bir adla birlikte konulmaktadır. Abdülcélil adlı dedenin torununa konulan Eymen adı, dedenin ölümünden ve ad sahibinin reşit olmasından sonra yargı kararıyla teke indirilmektedir: Eymen.

Konu bazı ana başlıklar altında ele alınırsa anlaşılması daha kolay olacaktır. Sizler de hatırinıza gelebilecek örnekleri not alırsanız gelecekte daha zengin kadrolu bir yazı ortaya konulabilir. Ancak biz örneklerimizin tamamını okumayacak, gelecekte konu üzerine eğilecek genç arkadaşlarımıza yol göstermesi için sayıca fazla örneği sayfalarımıza aktaracağız.

BİRİNCİ BÖLÜM: AİLE İÇİ ADLAR

A. ANNE VE BABA ADLARINDAN ALINAN HECELERLE OLUŞAN YENİ ADLAR: Bu yöntemle her anne ve baba çocuğuna adlarından yola çıkarak ad koyabilir

1. **Cansu Akbel:** Annesi Suna Akbel, babası Can Akbel'dir. Babasının tek heceli olan adı (Can) ve annesinin iki heceli olan adının ilk hecesi (Su) birleştirilerek Cansu adı oluşturulmuştur. (Haber sayfalarından)

2. **Birmen Özüduru:** Annesi **Biriçim** Özüduru'nun adının ilk üç sesi (Bir) ve babası **Mengüç** Özüduru'nun adının ilk hecesi (Men) birleştirilerek **Birmen** adı oluşturulmuştur. Merhum Mengüç Özüduru ile eşi Biriçim (Bahçeköylü) Özüduru Çapa Yüksek Öğretmen Okulu'ndan arkadaşlarımızdır.

3. **Günfet Yinanç:** Annesi **Güner** Yinanç'ın adının ilk üç sesi (Gün) ve Babası **Refet** Yinanç'ın adının son hecesi (fet) birleştirilerek **Günfet** adı oluşturulmuştur. Merhum Refet Yinanç meslektaşımız olup tarih profesörü idi. (Hürriyet, 18.06.2019; öl. 16.06.2019)

4. **Ezay Akyıldız:** Baba **Ezdeşir** Havlioğlu'nun adının ilk hecesi (Ez) ve annesi Ayla **Havlioğlu'nun** adının yine ilk hecesi (Ay) birleştirilerek Ezay adı oluşturulmuştur. (Sözcü, 14.06.2020)

B. KARDEŞ ADLARININ AYNI SES VEYA HECE İLE BAŞLATILMASI

1. Babaanneleri Mualla Gözen'in ölüm ilanında adları anılan dört torunun da adları *d* sesiyle başlamaktadır. **Dila, Dide, Devran, Derin.** Adların ikinci sesleri ikişer ikişer benzerlik göstermektedir. Ayrıca üçüncü torunun cinsiyetinin öbürlerine göre farklı olma ihtimali yüksektir. (H 26.02.11)

2. Dedeleri İlhan Tomaç'ın ölüm ilanında adları anılan dört kardeşin büyükleri olan ilkinin dışındakiler **Berk** sesleriyle başlamaktadır: Ege, **Berk, Berkin, Berker.** (H 26.07.19)

C. KARDEŞ ADLARININ AYNI SES VEYA HECE İLE SONA ERMESİ

1. Müzisyen Şevket Uğurluel'in ölüm ilanında yer alan ve hepsi kendinden önce vefat eden kardeşlerinin tamamının adları da merhumun adında olduğu gibi -et sesleriyle bitiyordu: **Necdet, Cevdet, İffet** Hekimoğlu, **İsmet** Çeviker, **Fikret** Kuzinoğlu. (H 23 Nisan 2019)

2. Bir ilanımızda ise altısı erkek, dördü kız olan on kardeşin sadece erkeklerin adlarında ses benzerliği görülmektedir: Ölen ağabey **Sedat** Güneralp ve kardeşleri: **Nejat, Fuat, Suat, Nihat, Vedat.** Hepsini de abla olan kız kardeşlerin adlarında ise bir uyum yoktur: **Lamia, Leman, Nahide, Neriman** (H 18.03. 12)

3. Konyalı Hanım yazar Nezahat Bekleyiciler'in kızlarının ilk adlarının sonlarında -iz seslerine dayalı bir benzerlik görülmektedir. Ancak ikinci adları son derece farklıdır: **Deniz** Şeyma, **Yeliz** Merve, **Şeniz** Ebru.

4. Teyzeleri Prof. Dr. F. Feyzan Telatar'ın ölüm ilanında adları anılan beşkardeşin adları -t sesiyle bitmektedir: **Murat** (m), **Suat, Fuat, Bülent, Levent** Özbilen. (H 04.07.11).

5. Aşağıdaki örneğimizde ise ikili uyum görülmektedir. Mehmet – Fatma Yurdağül Karadeniz çiftini dört çocuğu vardır. Bunlar doğum tarihlerine göre şöyle sıralanmaktadır: **Gürdal, Gülşen, Nurşen, Erdal**. Erkek olan ilk ve son çocukların adları -dal hecesiyle, aradaki kızların adları ise -şen hecesiyle sona ermektedir: **GürDAL** ve **ErDAL** ile **GülŞEN** ve **NurŞEN**.

İKİNCİ BÖLÜM: BİREYSEL AD KOYMALAR

A. BİRER KİŞİ İÇİN KONULAN TOPLU ADLAR

1. Erciyes Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Atabey Kılıç dört kız babasıdır. Bu hanımların her birinin ikiyeşer adı vardır ve bu sekiz adın bazıları ilk defa konulmuş gibidir. Ayrıca ikinci adlar aynı ünlü ise sona ermektedir: *Cangül Sedâ, Nefika Senâ, Halime Edâ, Gül Nisa*.

2. Konyalı emekli edebiyat öğretmeni ve araştırmacı Ali Işık Bey'in Avustralya'da yaşayan oğlundan olan torunlarının adları belki de daha ilgi çekicidir: *Semure, Sükeyne, Seffane*.

3. Konyalı bir ailenin çocuklarının adları doğum tarihlerine göre; **Melkan**, Ahmet **Serkan** ve **Reyyan**'dır. Eski öğrencilerimizden Hitit Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dr. Öğr. Üyesi Atiye Nazlı da bize Melkan adını hatırlattı. Melkan ve Atiye Hanımlar, 1990-1993 yılları arasında Konya Atatürk Kız Lisesi'nde sınıf arkadaşı imişler.

Melkan adını işitince hemen adın, anne ve baba adlarının hecelerinden oluşup oluşmadığı aklıma geldi. Mesela Meltem adlı bir anne ile Özkan veya Serkan adlı bir babanın çocukları olabilirdi. Değilmiş.

Melkan Hanım'ın büyük dedesi Ahmet Türkmenözü, Konya'nın ünlü vaizlerinden Hacı Veyiszade'nin bir sohbetinde Hızır (as.)'dan söz edilirken annesinin adının Melkan, babasının adının ise Bella olduğunu işitmiş ve bu adları not almış. İlk torunu kız olunca da (1976) ona bu adı vermiş.

Araştırmalarımızda karşımıza çıkan tek hanım da dördüncü cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in torunu, ünlü mimar Melkan Gürsel (Tabanlıoğlu) idi. Kelimenin anlamının derinliğine girmek istemedik. Vaiz efendi tarafından yüklenen anlamı da kabul etmek işin kolayına kaçmak olacaktı. Çünkü Melkan'ın anlamı da aileye ulaşan bilgiye göre, tıpkı Hızır'ın anlamı gibi bolluk, bereketmiş.

Kardeşlerinin adına gelince, aile Melkan'la uyumlu adlar alma yoluna gitmiştir. Serkan Ahmet (adı koyan büyük dedenin adı) (1979) ve Reyyan (1983). Delikanlının adı ile ilgili olarak söyleyeceğimiz bir sözümüz olamaz. Serkan adı beğenildiği, ayrıca da ilk torunun adıyla uyumlu olduğu için konulmuş olmalıdır. Başka sebeplerin olacağı da düşünülmelidir. Reyyan ise son zamanlarda az da olsa işittiğimiz adlar arasında yer almaktadır. Bir üniversitemizde bu adı taşıyan 1984 doğumlu bir Dr. Öğr. Üyesinin olduğunu

öğrenmiş bulunuyoruz. Bu adı ise Melkan'ın annesi, oruç tutanların gireceği cennet kapısının adı olarak bildiği için koymuş.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: HALK EDEBİYATI İLE İLGİLİ ADLAR

A. MASAL VE HİKÂYE KAHRAMANLARI

1. Bir masalın kahramanları üç çocuğa ad olarak konulur

Anadolu'da bilinmekle birlikte pek yaygın olmayan masallarımızdan birinin çok ilgi çekici bir adı vardır: *Ne İdim, Ne Oldum ve Ne Olacağım*. Biz bu masalı 1969 yaz aylarında Gümüşhane'nin Kelkit ilçesinin Karşıyaka köyünde 1912 doğumlu İbrahim Keskin'den derlemiştik. Talihsiz bir genç kızın üç çocuğuna koyduğu adlar: *Ne İdim, Ne Oldum ve Ne Olacağım* şeklindedir. Masalın metni için şu kitabımıza bk. *Gümüşhane Masalları*, Ankara 1974, 446-447; *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*, Ankara 2002, 357-357).

Bu bilginin kaynağı hakkında kısa da olsa biraz bilgi vermemiz gerekecektir. Bir gazetemizin Tarsus muhabirinin gönderdiği haber aynen şöyledir:

“Tarsus ilçesinin eski zenginlerinden Ali Özzeybek yıllar önce yoksulluğa düşünce ‘Neydim’, ‘Neoldum’ ve ‘Neolacam’ adlarını çocuklarına vererek, ‘Ne oldum dememeli, ne olacağım demeli’ özdeyişini hiçbir zaman unutmamalarını istedi. **Neydim** Özzeybek ve **Neolacam** Büyükkakıllı, adlarını duyanların başlangıçta şaşırdığını, ancak taşıdığı mesajı anlamlı bulduklarını anlattı.” (H, 05 Temmuz 1995) (Sakaoğlu, 2001, s. 131).

Burada, gazetecinin masal kavramını bilmediği, onun yerine özdeyiş dediğini de hatırlatmak isteriz.

2. Değişik halk anlatmaların kahramanlarının adları konulur.

Yazar Refik Erduran'ın iki oğlu vardır. Adlar iki halk hikâyesinin kahramanlarından alınmıştır: *Ferhat* ve *Kerem* Erduran.

Şu adlar da halk anlatmalarının kahramanlarından alınanların birkaçıdır: *Asuman* (ile Zeycan), *Ferhat* (ile Şirin), *Selvihan* (Emrah ile), *Zeycan* (Asuman ile).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: DEĞİŞİK AD KOYMA YÖNTEMLERİ

A. İSTEYEN HERKESİN KOYABİLECEĞİ TEKLİ ADLAR

1. Bu adın kahramanı olan kişi, Atatürk Üniversitesi'nde 1978-1979 öğretim yılında öğrencimiz idi. Öğrencilerimden adları ile ilgili olarak bilgi isterken içlerinden biri şu hikâyeyi anlatmıştı.

Aile İstanbul'da yaşamaktadır. Uzun zamandan beri çocuk hasreti çeken aileye yeni bir üye gelecektir. Ancak çocuğa konulacak ad konusunda anlaşmazlık çıkmıştır. Derken bir karara varılır. Kimsenin değil doğumdan sonra eve ilk gelen kişinin adı konulacaktır.

Öneri kabul edilir ve beklenilmeye başlanır. Eve gelen ilk erkek aile dostlarından ünlü bir sanatçıdır. Hiç kimsenin itiraz etmeye gücü kalmamıştır ve bebeğe *Ercüment* adı konulur. Çünkü gelen, o yılların ünlü tambur ustası Ercüment Batanay'dır. (İstanbul 09 Nisan 1927-04 Mayıs 2004).

2. Ergelir adının konuluş hikâyesi

Bize verilen bir nottaki bilgilere göre **Ergelir** Mert Bey, bir siyasi partinin üyesidir. Siyasi olmayan bir konuşma sırasında adı ilgi çekince eşim Yurdanur Sakaoğlu'na bilgi verilir: Kendinden önceki beş kardeşi ölmüş. O ise altıncı çocuk olarak doğar.

Konya'nın Ilgın ilçesinde Mehmet Hoca adıyla bilinen bir ocak varmış. Bu çocuğu doğumundan sonra doğruca hocaya götürmüşler. O da adını **Ergelir** koymuş.

B. İSTEYEN HERKESİN AD KOYABİLECEĞİ ÇOKLU AD

1. Aile Erzurum'da yaşamaktadır. Yakın bir gelecekte eve yeni bir üye gelecektir. Gelmesine gelecektir ama evdeki herkes çocuk için kendisinin önereceği adın konulmasını ister. Aile sonunda şöyle bir kara varır. Evdeki beş kişinin önereceği adların tamamı bebeğe ad olarak konulacaktır. Öylede olur. Herkes memnundur. Çünkü herkes bebeği kendi önerdiği ad ile çağıracaktır.

Nüfus müdürlüğüne gidildiğinde ise bir şaşkınlık içinde kalınır. Çünkü belgelerde kişi adları için ayrılan karelerin sayısı 16'dır ve bizim beş adın harf sayısı 16'yı çok geçmiştir. Gazete haberinde hangi üç adın konulduğuna dair bir açıklama yoktu.

C. BABALARIN İLGİ ALANI ÇOCUKLARININ ADLARINI ETKİLER

Biri Türk halk edebiyatı, öbürü Türk tarihi üzerinde çalışan iki bilim insanı çocuklarına ad koyarken üzerlerinde çalıştıkları konuların başlıca kahramanlarını ad olarak seçerler.

Dede Korkut Kırzioğlu, M. Fahretin Kırzioğlu'nun oğludur.

Korkut Boratav (Prof. Dr.), Prof. Dr. Pertev Naili Boratav'ın oğludur.

Ancak *Korkut* adı Türk toplumunda hem ad hem de soyadı olarak görülürken *Dede Korkut* adının ikinci bir örneğini belirleyemedik.

Ç. AYNI ADIN TOPLUCA KONULMASI

1. Ülkemizde, özellikle siyasi kişilerin başarıları sonucu adlarının o günlerde doğan çocuklara konulduğu görülür. 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sonucu **Bülent** ve **Ecevit** adlarının erkek çocuklarına konulduğunu hatırlıyoruz. Bir de Prof. Dr. Tansu Çiller'in Doğruyol Partisi genel başkanı seçildiği günün gecesinde doğan pek çok erkek ve kız çocuğuna **Tansu** adı verildiği de o günlerin gazetelerinde yer almıştı.

Hafızamız bizi yanıltmıyorsa, 1948 Londra Yaz Olimpiyatları'nda serbest stilde 62 kiloda şampiyon olan güreşçimiz Gazanfer Bilge'nin (Karamürsel 1923-İstanbul 20 Nisan 2008) adı ülkemizde de erkek çocuklarımıza konulmuştu. Finlandiya'da yaşayan Türkler arasında da **Gazanfer** adının konulduğu biliniyor. Aslında eşi Yıldız Hanım da, Finlandyalı bir Türk'ün kızı idi.

D. AYNI ADIN ARALIKLARLA KONULMASI

1. 1989 yılında Selçuk Üniversitesi Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Başkanı iken bir toplantı düzenlemiştik: III. Millî Türk Halk Edebiyatı ve Folkloru Kongresi: 16-17 Ekim 1989. Toplantının üç ana konusundan biri de Türklerde Ad Verme Âdetleri idi. Aynı üniversitede halk edebiyatı öğretim görevlisi olan Yurdanur Sakaoğlu da toplantımıza bir bildiri ile katılmıştı: "Anadolu Eşrafında Ad Verme Geleneği".

Bildiride eşraftan bir zatın torunlarının adları da ele alınıyordu. Dede olan ve bildiri sahibi tarafından gerçek adıyla verilirken tarafımızdan en çok konulan erkek adı olan Mehmet olarak değiştirilen asıl kişinin beşi erkek, dördü kız olmak üzere dokuz çocuğu olmuş. Yetişmişler, büyümüşler ve sırasıyla evlenmişler. Yani beş gelin, dört de damat... Dokuz yeni ailenin doğan ilk erkek çocuğuna mutlaka Mehmet adı konuluyor. Öyle ki bir ailenin ilk üç çocuğu kız olunca yola devam ediliyor ve dördüncü çocukta bir erkek sahibi olmuşlar. Böylece biri dede **Mehmet** olmak üzere aile dokuzu da torun Mehmet olmak üzere on Mehmet. Bu örnek bir gazetemizin ölüm ilanları sayfasından alınmıştır.

Acaba oğul ve kızların çocuklarına Mehmet adını verme aşkı nereden geliyor? İnanıyorum ki sizler de aynı şeyi düşünüyorsunuzdur.

BEŞİNCİ BÖLÜM: İSLAMİ ADLAR

İlk İslami dönemde Araplar arasında kullanılan bazı adlar uzun zamandan beri Türkler arasında da konuluyordu: Abdurrahman, Hamza, Talha, Zübeyr, vb. Ancak bazı adlar ise son 50-60 yıldan beri konulmaya başlanılmıştır: **Ammar, Cabir, Muaz, Musab, Yasir**, vb.

Hanım adlarından ise Aişe/Ayşe, Safiye, Zeynep, vb. eskiden beri konulan adlardan idi. Son zamanlarda ise bu adlara **Meymune, Sevde**, vb. adları da eklendi.

İlgi çekici bir ad ise **Hüzeyme / Hüzeyme**'dir. İlk İslami dönemde bir erkek adı iken günümüzde bu adı kız çocuklarımıza da konulmaktadır: Hüzeyme Yeşim Koçak. Bu konuda Konyalı yazarımız Hüzeyme Hanım'a yönelttiğimiz sorulara topluca aşağıdaki cevapları aldık:

"Bu isim bize, 'Karamanoğullarına mensubum, biz asaletliyiz" diyen babaannemden yadigârdır. Köyde ona, "Hüzüme Kadın" diye hitap ederlermiş.

Amcalarım Prof. Dr. S. Hayri Bolay, merhum Prof. Dr. Naci Bolay ve Osman Bolay'ın kızları da; Hüzeyme Cahide, Hüzeyme Gül ve Hüzeyme isimlerini taşıyor.

Adımın anlamını araştırdık. Lügatleri karıştırdığımızda bulamadık.

Mısırlı bir hanım vaktiyle, 'sadık, bağlı'; sonraları bir başkası 'çiçek ismidir' diye bir mânâ verdi. Ancak net, kesin bir bilgiye sahip değiliz; ayrıca tam anlaşılamamış da olabiliriz.

Türkiye genelinde, kadın ve erkeğe de Hüzeyme ismi veriliyor. Meselâ bir arkadaşım, [Konya] Aydınlikevler'de oturan Hüzeyme isimli bir hanımdan söz etmişti.

Hız. Huzeyfe'yi olduğu gibi, Hız. Huzeyme'yi de duymuştum. Söz gelişi, 'İlk müslümanlardan Huzeyme bin Sâbit' olarak bahsi geçiyordu.

Peygamber Efendimiz'in atalarından birinin adı ve yine kabile ismi olduğuna dair bir bilgi de hatırımdadır. Fakat ne yazık ki kaydetmemişim, kaynak veremiyorum.

Maalesef, bu konuda bildiklerimiz sınırlı..." (07 Şubat 2021 tarihli ileti)

Prof. Dr. Asri Çubukçu tarafından yazılan *TDV İslam Ansiklopedisi*'ndeki *Huzeyme bin Sâbit* maddesinden de şu kısa bilgiyi aktarmak istiyoruz.

"Evs kabilesinin Hatmoğulları koluna mensuptur. Annesi, Resûlullah'a biat eden kadın sahâbîlerden Kebşe (Kübeyşe) bint Evs'tir. İlk müslümanlardan olan Huzeyme'nin Umeyr b. Adî ile birlikte kabilesinin putlarını kırdığı bilinmektedir. Uhud Gazvesi ile sonraki savaşların hepsine katılmış, Mekke'nin fethinde kabilesinin sancağını taşımıştır."

"Cemel ve Sıffîn savaşlarında Hız. Ali saflarında yer alan Huzeyme başlangıçta fiilen savaşa katılmadı. Ancak Sıffîn'de Ammâr b. Yâsir'in şehid edilmesi üzerine onun âsi bir topluluk tarafından öldürüleceğine dair hadisi hatırlayarak savaşımaya başladı ve kendisi de bu savaşta şehid edildi. Huzeyme'nin Hız. Ömer veya Hız. Osman döneminde öldüğüne dair rivayetler de vardır." (Çubukçu, 1998, s. 436)

Görülebileceği üzere, bir ad bile bizleri fazlasıyla meşgul etmektedir. Hatta yeri gelmişken şunu da hatırlatmak isteriz. Yetersiz ve dikkatsiz kaynaklar Kur'an-ı Kerim'de geçen adlar konusunda yeterli özeni göstermemektedir. Genel Ağ'daki bazı kaynaklarda Bengisu adının Kur'an-ı Kerim'de geçtiğini kaydetmektedir.

ALTINCI BÖLÜM: ADLARIMIZ NEREYE GİDİYOR?

Başta Genel Ağ sayfaları olmak üzere çok farklı ortamlarda karşımıza çıkan bazı adlar bizi düşündürmektedir. Aşağıda vereceğimiz iki ad türü bu sıkıntımızın başlıca sebepleri olarak görülebilir.

1. İlgili kurum tarafından belirlenen adlarımızla ilgili listede bazı adların sadece bir kişiye konulduğu görülmüştür:

Azrail, Dilbere, Eliyde, Farim, Femedi, Feratun, Hörem, İsal, Kaşmen, Mürinşah, Selmanni, Ülçü, vb.

2. Bazı ikili adlarda da aynı yalnızlığı görüyoruz:

Alya Nursen, Aylin Fügen, Bersiyan İsak, Hayat Nuriye, Hazni Ayaz, Mahmut Eyüphan, Meşküre Canan, Necip Amir, Öner Tugan, Sabriye Tezer, vb.

SONUÇ: Çocuklarımıza ad koyma aslında başlı başına bir araştırma konusudur. Özellikle 20 yıldan beri incelediğimiz ölüm, başsağlığı, teşekkür, anma vb. ilanlarında da göze çarpan o kadar çok farklı ad koyma yolu vardır ki sıralamanın yapılması bile büyük bir dikkat istemektedir. Adlarımızın bu kadar çeşitli olmasının sebepleri de önemlidir. Bu sebeplerin de sayısı da oldukça fazla olduğu görülmektedir. Bu durum belki de ayrı bir araştırmanın konusu olacaktır.

Kaynaklar

Çubukçu, A. (1998). *Huzeyme b. Sâbit*. (1. Baskı. Cilt 18, 436). İstanbul: TDV İslâm Ansiklopedisi.

Sakaoğlu, S. (1973). *Gümüşhane Masalları*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları.

Sakaoğlu, S. (2001). *Türk Ad Bilimi I / Giriş*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Sakaoğlu, S. (2002). *Gümüşhane ve Bayburt Masalları*. Ankara: Akçağ Yayınları.